СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 169. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 31-го серпня 1944. No. 169. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, August 31, 1944. VOL. LII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

РУЗВЕЛТ ЗАПОВІВ ПЕРЕДВИБОРЧУ АКЦІЮ, А РЕПУБЛИКАНЦІ ВЖЕ ЇЇ РОЗПОЧАЛИ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт на пресовій конференції заповів першу свою передвиборчу промову на обіді юнії візників, що приналежна до Американської Федерації Праці. Предсідник юнії Дейніел Дж. Товбин запросив президента з промовою на день 23. вересня, бо саме тоді відбудеться згаданий обід у Вашинґтоні. Товбин є головою робітничої секції Краєвого Демократичного Комітету.

Три губернатори, а це із стейту Каліфорнії, Конетикату й Ілиной вийшли з критикою передвиборчої кампанії президента Рузвелта. Вони звернули вістря своєї критики проти політичних „босів", які, на їх думку довели до четвертої номінації Рузвелта кандидатом на президента. Такими політичними потентатами вважають згадані губернатори лідерів політичних машин, а це Сиднія Гилмана, предсідника політичної акції Конґресу Промислових Орґанізацій посадника Шікаґа Келія, посадника міста Джерзі Сити Гейґа, провідника нюйорських демократів Флина і предсідника Краєвого Демократичного Комітету Ганеґана. — Губернатором стейту Каліфорнії є Ирл Ворен, стейту Ілиной Двайт Ґрін, а стейту Конетикат Реймон Е. Болдвин. Вони виголосили свої промови по радіо із сполукою по цілому краю у вівторок 30. серпня.

ПРОМИСЛОВИЙ ЦЕНЗУС ЗА БІЖУЧИЙ РІК.

ВАШИНГТОН. — Щоби можна уложити належний плян для післявоєнної реконверзії, президент Рузвелт окремим листом звернув увагу директора федерального буджету Гаролда Д. Сміта, щоб він перевів докладний цензус промислових підприємств в Америці з 1944. року. Особливу увагу має звернути директор буджету на такі питання: Кілько промисловець заробив, кілько видав, кілько заощадив, і кілько заплатив податку, а також кілько краму він випродукував. Важне є теж знати, кілько робітників працювало у підприємстві і кілько видано на робітничі платні. Всі ті відомости потрібні президентови для студій, на підставі яких він хоче скласти пляни реконверзії і військову підготову.

ЮНІЯ ЛУЇСА НЕ МАЄ СИЛИ В НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Наємці компанії Тирд Евеню Систем, яка утримує трамваї і омнібуси в Ню Йорку та у Вестчестер, переголосували більшістю 3 до 1 голосів, щоб не вступати в члени дистрикту 50. юнії Юнайтед Майн Воркерс оф Америка, якої предсідником є Джан Дж. Луїс.

РОБІТНИЧІ ПРОВІДНИКИ ВЕРНУЛИСЯ З ПОДОРОЖІ ПО ФРАНЦІЇ.

ВАШИНГТОН. — Директор організації Американської Федерації Праці Френк Фентон і 5 інших представників робітничих організацій вернулися з подорожі по Франції. На подорож дав дозвіл департамент війни, щоб уможливити робітничим провідникам наочно переконатися про моральну вартість американських збройних сил. Фентон каже, що на нього зробила незвичайне враження поведінка ранених вояків. Вони виказують таку відвагу, що сестри-доглядачки не можуть стриматися від сліз. Таксамо впало їм у вічі, що американські шпиталі доглядають німецьких полонених на рівні з американськими раненими вояками. На підставі такої інспекції американські робітничі провідники заявляють, що робітники на домашньому фронті не сміють ослабати у своїх змаганнях для як найбільшої видатности у воєнній продукції.

НОВОГО ТИПУ ЇДАЛЬНІ НА ПУЛМАНАХ.

НЮ ЙОРК. — Підприємство будови залізничих возів Пулмана оприлюднює, що введе новий спосіб уставлювання столів в їдальнях при потягах. Система полягає в тому, що столи будуть уставлені скісно, а не прямокутно, як тепер. Це дасть більшу вигоду подорожним і використається ліпше місце у їдальних возах.

ЗА ПРАЦЮ ДЛЯ 200,000 СЛІПИХ.

ВАШИНГТОН. — Директор Краєвого Товариства для Сліпих Лоренс К. Луїс жалувався перед робітничою підкомісією палати репрезентантів, що як публика так і уряд не звертають належної уваги на працездатність сліпих при роздаванню робіт: Він каже, що на загальне число 230,000 до 300,000 сліпих в Америці ледви 15% дістали працю, хоч говориться про недостачу робітника.

Придумано швидку акцію для стримання будучих воєн

ВАШИНГТОН. — Безпосередно після відвідин предсідника конференції Чотирьох Потуг Едварда Р. Стетиніуса президент Рузвелт сказав на пресовій конференції, що придумано вже створення невеликого міжнародного тіла, яке малоб силу й можливість швидкої акції для стримання війни в будучности. Президент не пояснив ближче, як виглядає це тіло, але сказав, що в колишній Лізі Націй не було передбачених ні фінансів ні харчів для такої акції. Крім цього треба було скликати засідання Ліґи, щоб ухвалити таке підприємство. Тепер все те придумане наперед і не треба буде окремої ухвали всіх репрезентантів, коли зайде потреба запобігти небезпеці.

З конференції Чотирьох Потуг оприлюднено комунікат про загальний склад міжнародньої організації для забезпеки миру. Вона складатиметься з трьох частин, а саме будуть покликані до життя: 1.Асамблея, складена з представників усіх миролюбивих держав; 2. рада, складена з представників головних потуг з додатком представників інших держав, вибираних час від часу; 3. міжнародній суд для вирішування спірних справ і для вирішування справ миру й війни.

Підсекретар стейту Едвард Стетиніус, який є тепер головою американської делеґації і предсідником конференції в Домбартон Овкс, заявив прилюдно, що з нарад конференції, яка наразі обіймає лише підготовчу стадію, будуть видавані час від часу комунікати. Тому, що наради звичайно щойно підготовляють справу, конечним являється затримати довірочність нарад, як це зрештою є признане і в Америці від найдавніших часів в нарадах різних комісій.

СОМНЕР ВЕЛЕС ПРО ДОЛЮ ВОЄННИХ БІЖЕНЦІВ

НЮ ЙОРК. — Бувший підсекретар стейту Сомнер Велес пише в дальшій синдикованій статті про потребу вирішити долю воєнних утікачів. Саме тепер відбувається міждержавна конференція для цієї справи в Лондоні. Втікачів в Европі назбиралося від 15 до 18 міліонів голов. Понад 100,000 найшли захист у Швайцарії, таке саме число в Африці, яких 80,000 з Польщі на Близькому Сході. Усі не повернуть до своїх країв. Ними мусять заопікуватися держави і дати їм спромогу осістися в таких краях, як напр. в деяких околицях Америки, де обмаль населення, щоб вони там могли зажити повним життям.

Америка признає польських повстанців комбатантами.

ВАШИНГТОН. — Американський уряд признав Польську Домашню Армію правильною боєвою частиною, якій належаться всі права правильно воюючої сторони. Департамент стейту остеріг Німеччину, що Америка потягне до відповідальности всіх, що будуть нарушувати це признання.

Американський уряд видав цю осторогу після того, як польський амбасадор Ян Цехановскі подав йому рапорт, що німецький уряд уживає польського повстання в Варшаві для винищення населення Варшави.

ПОЛЬСЬКИЙ КОМАНДАНТ У ЛЮБЛИНІ ВИНУЄ ЗА ВАРШАВСЬКУ ТРАҐЕДІЮ УРЯД У ЛОНДОНІ

ЛЮБЛИН. — Ґенерал Міхал Роля-Зимерскі, начальний командант 200,000-ної польської армії, заявив чужинецьким ґазетярам, що за звідомленнями, одержаними з Варшави, німці вбили там від початку польського повстання, себто від 1. серпня, понад 200,000 осіб. Ґенерал винує за цю траґедію передусім польських політиків у Лондоні, котрі, мовляв, викликали це передчасне повстання Польської Домашньої Армії на те, аби скріпити своє становище в переговорах, які премієр Міколайчик вів у Москві зо совєтським урядом і Польським Комітетом Національного Визволення.

Ґенерал заявив, що допомога повстанцям у Варшаві, яку переслав британійський уряд літаками, до повстанців дійти не могла.

НІМЦЯМ НАВІТЬ КУКЛОВОГО УРЯДУ МАЛО

ЛОНДОН. — З наміром скріпити малярський спротив проти наступаючої червоної й румунської армії, німці розігнали кукловий малярський уряд Стояя та встановили новий уряд з Лакатосом на чолі. Є це властиво чиста військова диктатура.

Тимчасом малярські диплеьомати в Швайцарії підходять до аліянтських диплеьоматів з розпитами умовин, на яких Мадярщина могла би перейти на аліянтський бік.

БОЛГАРІЯ ГОТОВИТЬСЯ ДО ВИХОДУ З ВІЙНИ

ЛОНДОН. — Аби приспішити вихід Болгарії з війни, болгарський уряд почав відтягати свої війська з тих територій, котрі на випадок згоди з Аліянтами йому прийшлобся віддати, а саме Тракію й Македонію. Болгарських делеґатів з мировими пропозиціями для Аліянтів вижидають у Каїрі.

ОЧИЩУЮТЬ. Останки славного мосту Святої Трійці на ріці Арні в Фльоренції, в Італії, висаджують у повітря британійські військові інжинірі, аби закласти там новий міст. Первісний міст розбили гарматними кулями німці підчас відступу, намагаючися в цей спосіб здержати погоню Аліянтів.

АМЕРИКАНЦІ ЗАНЯЛИ СУАСОН І НАСТУПАЮТЬ НА РЕНС

ГОЛОВНА КВАТИРА АЛІЯНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ. — Американська офензива, що розвинула тепер скорість 25 миль на добу, пересунулася вже через ріку Есну під містом Суасоном та ріку Марну коло Шалон-сір-Марн та підходить до відомого з першої світової війни Ренсу. Американці заняли вже навіть сильно німцями уфортифіковане Вітрі, що лежить яких 50 кільометрів від Вердену, коло котрого йшли бої в кожну німецько-французьку війну. Вітрі лежить всего 100 миль від границі Німеччини. Головний тягар цих боїв спочиває на повзах.

Тимчасом британійські й канадійські війська на лівому крилі аліянтських сил перерізали дорогу з Парижа до Руену в двох місцях і находяться вже чотири милі від Руену. Берлін доносить про важкі вуличні бої в місті Шальоні.

АМЕРИКАНЦІ ЗАКРИЛИ ПАСТКУ НАД РОНОЮ.

РИМ. — 15 днів триваюча битва в південній Франції вже справді скінчилася, як американські війська обійшли з усіх боків 15,000 німців у долині ріки Рони. Вся ця долина на полудне від міста Монтелімару не має вже воюючих німців. Сема Армія находиться коло італійської границі, а Берлін доносить, що американці дійшли вже до границь Швайцарії.

Французькі війська пішли наглим наступом на місто Нім, звільнили його від ворога та пігнали далі до границі Еспанії.

АМЕРИКАНСЬКА ПАРАДА В ПАРИЖУ.

ПАРИЖ. — Переможні американські війська Пятого Корпусу відбули в Парижі тріюмфальний похід. Осередком паради були славні Елізейські Поля (Шамс-Елізе) та Лук Перемоги. На гробі Невідомого Вояка під цим Луком зложили вінці ґенерали Бредлі й Кеніґ, що відбирали параду разом з ґенералом Монтґомері й ЛеКлерком. Парижани витали горячо американські війська.

НІМЕЦЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ БАЧИТЬ БЛИЗЬКУ НІМЕЦЬКУ ПРОГРУ.

ЛОНДОН. — Ґенерал Курт Дітмар, німецький радіовий коментатор, заявив на радіо, що наближається година німецької прогри. Він натякував, що якби Аліянти хотіли признати німцям нагоду до життя та готові були змодифікувати свої воєнні цілі, німці перестали би воювати. Цими словами він певно натякував на аліянтську вимогу безумовної здачі.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАНЯЛА КОНСТАНТУ.

ЛОНДОН. — Червона армія посувається далі в Румунію, стрічаючи по дорозі тільки слабий німецький спротив. Вона заняла місто Бузав і підійшла до Плоєшті на віддаль усего 37 миль. Вона находиться від Букарешту на 57 миль. На східнім крилі червона армія перейшла Дунай та ввійшла в Добруджу. Скомбінованою сухоземною й морською операцією росіяни заняли порт Константу, що через три роки служив німцям базою для морських операцій на Чорному морю. Займаючи Константу, вони захопили теж нафтові рури, що женуть ропу з Плоєшті до Константи.

РОЗСЛІДЖУЮТЬ ГРОБИ МАСОВИХ НАЦІСТІВСЬКИХ УБИВСТВ.

ЛОНДОН. — В. Ґ. Лоренс, кореспондент „Ню Йорк Таймсу", оглядав з групою чужинецьких кореспондентів, запрошених Польським Комітетом Національного Визволення, табор у Майданеку під Люблином, у котрому німці правильно вибивали ґазами й скорострілами ворожих собі людей, зібраних з усіх підбитих ними країв. За обчисленнями розслідувачів, вигубили вони там коло півтора міліона осіб.

НІМЦІ ВТРАТИЛИ В ПІВНІЧНІЙ ФРАНЦІЇ 325,000 ВОЯКІВ.

ЛОНДОН. — За обчисленнями британійських військових знавців, німецькі війська втратили від початку аліянтської інвазії в західній Франції 325,000 вояків. Головна аліянтська команда подає, що самих бранців взяли аліянтські війська в північно-західній Франції від 10. до 25. серпня 92,000.

НЕБУВАЛИЙ ВИБУХ НАД АНҐЛІЙСЬКИМ КАНАЛОМ.

ЛОНДОН. — Ціла південна Анґлія почула в середу перед північчю страшний вибух, що тривав він кілька секунд і був такий сильний, що земля трясласе від нього, як підчас землетрусу. Голос вибуху походив з другого боку Анґлійського Каналу. Про вибух кружляють різні чутки; багато людей каже, що це певно німці пробували свою нову тайну зброю, що за пусканими ними вістями має мати 10 тон найстрашнішого вибухового матеріялу.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Чи зрозуміють лекцію?

Хто тямить першу світову війну, для того звідомлення про бої в Франції представляють багато відомого. Говориться в них про ріки Сену, Сому й Марну, про міста Шато-Тієрі, Суасон, Сезан, всі відомі з боїв у першу світову війну. Отсе в друге в історії Америки її діти проливають свою кров на тих французьких побоєвищах. Де батьки воювали в 1918. році, там їх сини воюють чверть століття спісля.

Коли зважити, що Америка лежить три тисячі миль від цих побоєвищ, то можна би признати справжню трагедію Америки, що вона мусить посвячувати стільки майна й крови на воюванню на далеких французьких побоєвищах. Могло би здаватися, що Америка зовсім непричетна до тих усіх спорів, що тепер немовби за історичною традицією вирішуються боями над Марною й Сеною. А прецінь американське воювання на тих далеких побоєвищах не таке зовсім випадкове, якби могло здаватися на поверховний погляд ока. Адже в першу світову війну американські вояки воювали на побоєвищах Европи з кличем покласти конець усякій війні. Щось мусіло бути зґрунту хибного, коли вони не тільки воюють удруге, але якраз на тих самих побоєвищах, що перше.

Власне цього хотіли американці з першої світової війни уникнути. Під її конець в американськім сенаті йшли дебати власне за те, якби то зробити так, аби Америка більше не воювала в „чужинецьких війнах", себто на далеких побоєвищах у чужих краях. Якраз у 1918. році американський сенат відкинув одну пропозицію тодішного президента, бо вважав, що ця пропозиція доведе Америку знову до участи в новій чужинецькій війні. З того, що Америка пропозицію президента тоді справді відкинула, а нині прецінь вдруге воює на тих самих побоєвищах, виразно видно, що політика американського сенату була помилкою.

Коли поглянемо, яку саме пропозицію відкинув американський сенат у 1918. році, побачимо, що Вилсонову пропозицію створення Ліґи Націй. Мовляли сенатори, що приналежність Америки до Ліґи Націй втягла би Америку в чужинецькі війни. Колиж ми й до Ліґи Націй не приступили, і в чужинецьку війну все таки були втягнені, то знак, що сенат виходив зо зовсім помилкового погляду: неприявність Америки в Лізі Народів зовсім Америки не врятувала від нової чужинецької війни. Що більше, ми маємо зовсім позитивні підстави думати, що якби Америка була приступила до Ліґи Націй і помогла була зробити Ліґу справним міждержавним тілом, то та Ліґа Націй була би не допустила до цієї війни, а тим самим і Америка не була би тепер воювала в цій чужинецькій війні. Кров, що нині ллється на французьких побоєвищах, чейже заставить американський народ розумніше розглянути міждержавну політику, коли кров, пролита в першу світову війну, була змарнована через нерозум політиків.

Америка — опікун свободи

Один з перших американських президентів, Андру Джексон, так зясував завдання новоповсталої американської републики:

„Провидіння... вибрало тебе на опікуна свободи, щоб ту свободу заховати для добра людства".

Як з цього виходить, то спершу було завдання, а потім Злучені Держави, щоб те завдання здійснити. А це знов означає, що з повстанням американської держави є інакше як буває з повстаниям інших держав, що то спершу повстають, а доперва потім шукають за тим, яке то собі приписати завдання чи там післанництво в світі.

На ту обставину звертає увагу американський журналіст Росел Давенпорт в „Ди Америкен Меркюрі" (за вересень, 1944).

У своїй надзвичайно інтересній статті він підкресляє, що Злучені Держави повстали з ідеї. Теж зазначує, що це добре розуміли творці американської конституції, себто перші будівничі нашої держави, що не тільки звертали увагу на американську суверенність, але в такій самій мірі й на високі завдання цеї нової держави, вважаючи, як писав Том Пейн, що ті завдання є завданнями цілої людскости.

Знов Джеферсон не мав найменшого сумніву, що американський е к с п е р и м е н т буде добром не тільки для американського народу, але для всіх народів світа.

Ось так, на думку Росела Давенпорта, треба розуміти Америку. Вона, каже він, могла би бути великою і славною та могутньою потугою і без того завдання, яке було при її народженню, але в такому разі вона була би усім іншим, а тільки не Америкою. З цього знов виходить, що коли ми хочемо, щоб наш край надалі залишився справжньою Америкою і як хочемо заховати „американський спосіб життя", то треба нам і тепер добре дбати, про те, щоб Америка надалі залишилась при своїх основних завданнях.

А що ті завдання приговорюють до душі американця, то пізнати найкраще по тому величезному ентузіязмі, з яким принято в часі першої світової війни клич Вилсона, який стверджував, що ми пішли до війни, щоби забезпечити демократію в світі. Правда, пише Давенпорт, що з цього клича тепер просто глузують, але це не означає, що сам клич не добрий і не відповідаючий духови американського народу і Америки. Це хіба вказує на те, що ми самі виставили цей клич на глум своєю повоєнною поведінкою. Та американський вояк, що боровся і гинув за цей клич, був гордим, що Америка веде перед в будові нового світу, основаного на справедливости і демократії; як цей клич заповідав.

Давенпорт іде так далеко, що навіть представляє бувшу повоєнну крізу і економічну депресію як вислід того, що ми почали затрачувати властивий змисл нашого істнованя і призначення. Він дарує провідникам „Нового Розділу" різні промахи, але не дарує їм того, що вони, розбудовуючи Америку на новий лад, думали головно економічними катеґоріями, а не привернули їй заразом і розуміння її призначення, а тим самим не наладнали нашого відношення до світа, до інших держав і народів в такий спосіб, що відповідав би нашому призначенню.

Та питання: Як тепер ті справи представляються?

Відповідаючи на те, треба спершу ствердити, що в тій другій світовій війні американці набрали глибокого переконання, що вони є дуже великим і дуже могутнім народом. Докази на ту могутність такі тепер очевидні, що нема найменшої потреби їх повтаряти.

Значить, що ми сильні серед світа, що в огні й руїні. Але чи ми, будучи в ось такому положенню, розуміємо, яка наша ціль? Чи знаємо до чого Америка змагає і що американський нарід хоче осягнути?

Беручи під увагу ті питання, якими ми тепер заняті (право голосування для вояків, валютова стабілізація, і т. п.), Давенпорт приходить до переконання, що ми займаємось другорядними справами, а не тими, що повинні бути в нас, як провідників, на першому місці. Інакшими словами: Ми не займаємось тими проблемами, що звязані з американською історичною місією, з американськими завданнями, як їх бачили Пейн, Джексон чи Джеферсон.

Якіж є тепер наші завдання, що відповідалиб духови основників американської републики?

На те Давенпорт дає таку свою відповідь:

„Завдання, яке зродило Злучені Держави, і на яке вони мусять наставати, є те, щоб робити людей свобідними".

Якжеж ту свободу розуміти? Що означає: Людей визволяти? Бож треба і на це дати відповідь, як хочемо добре знати, які саме є завдання Злучених Держав.

Давенпорт пробує дати і на це відповідь, з якої подамо те, що є найбільш характеристичним.

Отже, як ми хочемо заводити свободу, то мусимо знати, що отся свобода мусить бути для усіх однакова, без огляду на національні чи расові різниці. Як ми радіємо з американської свободи і хочемо її заховати, то мусимо розуміти, що така свобода повинна бути всюди. Значить, що теж і поза Америкою. Теж і в інших краях і серед інших народів. А як тої свободи в тих краях і серед тих народів нема, то ми повинні допомогти тим краям і народам стати свобідними. І то допомогти принаймні тим, що будемо їх заохочувати іти за наукою Джеферсона і „правити самим собою", себто без „панів", самодержців чи диктаторів. Хто може вже так собою правити, того треба піддержувати, а інших треба заохочувати, щоб завели в себе ось такі порядки.

Ми мусимо розуміти, каже Давенпорт, що живемо в таких часах, що якщо американці з Вискансин хочуть жити свобідно, то вони мусять журитись теж і тим, чи живуть свобідно люди в Пінську...

Ось так розумів ті речі Том Пейн, коли писав, що завдання Америки є у великій мірі завданнями людства. Тоді, в самих початках повстання американської републики, це було візією, пророцтвом.

Та нині є воно — дійсністю.

Відродження малого бизнесу після війни

Не треба бути великим обсерватором життя, щоб запримітити, як в кожному містечку Злучених Держав пусткою стоять роги вулиць, де ще недавно цвило життя. Там звичайно була одна-дві малі крамниці, чи то торгівля харчами („гросерня"), чи крамниця з цукорками, циґаретками, папером, шкільними приладами (так званий „кендістор").

Департамент торгівлі у Вашинґтоні оприлюднив недавно цифри із занепаду таких крамниць. З цієї публікації виявляється, що від часу нападу на Перл Гарбор до кінця 1943 р. більше ніж один міліон малих крамниць, тобто 30 відсотків усіх крамниць в Америці — перстали існувати. В тому самому часі повстало лише 572,000 нових крамниць, а в 1940—1941 році прибувало по одному міліонови свіжих торгівель попри давні, хоч що правда, деякі з них теж падали. Можна сміло сказати, що від нападу на Перл Гарбор впало пів мілона крамниць без повставання нових на їх місце.

Таке діється з малими підприємствами. Цілком протилежне явище можна завважати на полі великого бизнесу. Тут не то, що підприємства не меншають, але їх число росте. Малі бизнеси падають тому, що їх власники пішли до війська, не можна дістати краму, нема потрібної обслуги при достарчуванню краму і т. п.

Ветерани до бизнесу.

Для суспільної господарки падання малих підприємств не є корисним. Коли в Америці були малі суспільні різниці між поодинокими клясами, то якраз тому, що бизнес був доступний для кожного, хоч би й не засібного чоловіка. Старий, спрацьований чоловік, неспосібний до дальшої фабричної праці, міг легко заложити собі гросерню, кенді стор, хоч би й малий ресторан і вже міг мати свій власний варстат праці. Багато безробітних перед війною рятували своє існування в такий спосіб. Це розуміють суспільні діячі і хочуть оживити малий бизнес, як типовий бизнес в американських містах. Федеральна влада не лише прихильно глядить на відбудову малого бизнесу повертаючими з війни ветеранами, але ще й хоче їм помогти до цього. Бюро Воєнних Інформацій звідомляє, що лише четверта частина воєнних ветеранів заявилася за те, що хочуть вертатися до давного заняття, а три четвертині хочуть шукати чогось нового.

Наука бизнесу з книжки.

Маючи це на увазі команда армії приготовляє цілу школу бизнесів для ветеранів. Школа не буде в будинку, а в книжках. Щось аж 20 різних книжочок із вказівками як вести один чи другий, десятий чи двацятий бизнес приготовляють фахові й практичні знавці.

Деякі підручники вже готові, хоч їх ще не друкують. Щойно в жовтні піде до друку перша книжка. Це тому, щоб не поширилося переконання, що війна вже кінчиться і щоб не поширювалася нехіть до війни. Виданням книжок займається Інститут Боєвих Сил Армії, який загалом веде видавничу діяльність. Плянується наразі, щоб книжки роздати лише тим воякам, що є у воєнній службі, а не давати їх ветеранам, які вже вернулися до мирових занять.

Книжки писані так, щоб кожен новик міг їх зрозуміти. Вони займаються в першу чергу адміністрацією бизнесу. Але, як хто опанує цей матеріял, то він стане помічним теж і для робітників у різних родах бизнесу. Величина підручника така, що його можна носити в кишені у воєнній смузі та перечитувати у вільний час.

Типовим є підручник для ведення торгівлі з харчами („гросерні"). Рахують, що малий американський гросерник має річного обороту 25,000 до 50,000 долярів. Отже ведення такого бизнесу не представляє для пересічного американця більших труднощів. Тому варта познайомитися із змістом підручника для гросерників. Там, поміщені такі розділи: 1. Заняття гросерника; 2. особиста нагода; 3. вибір місця; 4. приладження дому до бизнесу; 5. якого виряду потребує гросерня; 6. законні вимоги при відкриттю бизнесу.

Потім ідуть подрібні вказівки як вести гросерню, як переховувати крам, як купувати й перебирати крам від аґентів, як обходитися з покупцями, як приєднувати покупців, як робити розголос для підприємства, як виставляти товар у вікнах, як настановляти ціну краму і т. п.

Окремо подає книжка вказівки, як вести торгівельні книжки найпростішим способом і як слідити за тим, чи бизнес приносить зиск чи втрату. Таксамо звернено в книжці пильну увагу на значіння кредиту в бизнесі; порадник, коли треба задовжуватися, а коли оминати кредиту; чи давати на кредит товар, чи відмовляти й кому і т. д. Підручник для ґросерників обоблено на самий початок, бо пересічно кожна людина є познайомлена з ґросернею. Але за цими книжками підуть підручники про ведення ресторанів, про ведення робітні металевих виробів, торгівлі з фарбами, про будівельні підприємства, про підприємства чищення убрань, про пральні і т. д.

Після цього, як вояки вернуться домів, ці книжки будуть доступні теж і для загальної публики і тоді не буде обмежень для приватної науки, як стати дрібним бизнесменом.

ОЛ. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені.

В КІГТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ

У двох частинах

(Перший том трильоґії „Огнем і Кровю")

39)

По одній з розмов-суперечок з Дегтяренком Петро, діставши на улиці шістьох гусарів, зайшов до сотенного.

Застав його у невеликій підгірській хатині, якої господарі виїхали, чи може силоміць десь були вивезені. Вражала повна відсутність яких будь меблів у хаті. Ні стола, ні лавок, шиби в маленьких вікнах розбиті, глиняна піч порепана й потріскана. В кутику, на похідому складаному кріслі Паволоцький швидко щось записував, розложивши нотатник на колінах. Він перший привітно кивнув головою входячому Петрови.

— Доброго здоровля, пане ротмістр! — привитав його Петро. — Не перешкоджу вам?

— О, ні, Петре! Заходь. Я вже закінчив, — закриваючи нотник відповів Паволоцький. — Описую, брате, перебіг цієї нещасливої братовбивчої війни. Може кому здасться колись то все ліпше записувати події з свіжої памяти, поки нічого не забулося. Чогож ти при зброї, знову у розїзди?

— Поїду на хутори... — відповів Петро коротко.

За яку пів години вирушить і сотня. Тільки гляди, не влізь у халепу.

Будьте спокійні, пане ротмістре. Я вживаю всіх мір осторогі. І знаю, кого з собою беру...

— Щож, на твойому місці і я чинив би те саме, але... Я старшина. І знаєш, зневірююся часом... Не одиницям унеможливлювати злочини міліонів. Наша поміч не приносить населенню користи. Та розумію і похвалюю твою доброзичливість.

— Не зневірюйтесь, Володимире Миколаєвичу. Нас нехай задоволяє те, що хоч ми не брудимо рук злочинами. По силам своїм стараємося їх трошечки зменшити.

— Це капля води в море вогню. Капля в море, Петре — зрезиґновано махнув ротмістр рукою, — хоч, — продовжував повільно, — і море складається з капель. Не будь капель, не було би й моря. Будемо і далі чинити своє. Прийде може час, що й нам ще засвітить сонце... Поки що розганяймо грізні хмари...

— Так я вже йду, пане ротмістр, на вулиці мене ждуть... Це, — Петро подав ротмістрови запечатаний лист, — будь ласка передати на пост летучої пошти. Написав, а брати з собою небезпечно, лист до особи в Галичині. Хто знає, що мене може зустрінути в розїзді... Не хотів би, щоб він попав у невідповідні руки.

— Добре, передам з своїми разом... — Гляніув на адресу й додав дивуючись: — То ти пишеш до тієї дівчини з під Ради Руської? От не сподівався тоді, що вона впаде тобі в око... Котраж це?

Та, дочка... Гріх би було перед вами ховатися. Це вже третій лист.

— Чи вонаж відповідає тобі? Гляди, Петре, не збаламуть дівчини. Гріх буде...

Відповідає на кожний, — казав Петро усміхаючись. — Вона мені подобалася, чи тож гріх полюбити дівчину. Скінчиться війна то її заберу з собою. Я вже писав про це.

— Чи не краще оженитися ще до закінчення війни? Хто знає, коли вона скінчиться... Я виклопочу тобі відпустку... Завезеш до дому, то все спокійніше буде і тобі і їй. Здається, дівчина щира і розумна... Ну, тож побажаю тобі щасливого з нею подружжа, — простягаючи руку сказав Паволоцький поважно.

— Дякую за побажання, пане ротмістре. Я вже йду, а то заговорився з вами.

— Йди вже, йди. Ага, не потребуєш ніяких пояснень?

— Сотні виїздять за розїздами. І самому видно буде, що робити. Щасливо зіставайтеся!

— Гаразд!

Подали ще раз руки й Петро вийшов. Чувся вдоволеним, що відкрив Паволоцькому свою таємницю. В такт ходу коня покачувався в сідлі й сам собі завдавав питання: Чи справді поїду в відпустку? Його астроном помахував головою, так начеб хотів сказати свому панови:

— Поїдеш! Поїдеш...

Від самих думок чувся Петро щасливим. Забував, куди і з яким завданням він іде, забував про небезпеку своєї виправи. Цілком піддався владі охопивших його мрій. Прокинувся тоді, як гусари звернули його увагу, що вже проминули найдалі висунені російські стежі. Ті поінформували, що перед кількома годинами ворожі стежі двічи підходили до російських передових постів. Відбиті крісовим огнем, півтори вже близько години не виявляють знаків своєї приявности в околиці. Петро обдумував. Ворог міг засісти в кущах, в ровах, або лісі, готовий зустрінути огнем всякий рух з російського боку, та міг маскувати свій відступ посиланням розвіду. Може непомітно опустив свої позиції. Завдання розїзду ускладнювалося. Необхідно було передпілля висвітлити, осягнути з ворогом стичність, вияснити ворожі становища.

Гусари розїхалися по кущах, кроків на сто один від другого. Далі віхали в лісок. Ліси особливо догідні для бою піхоти з кіннотою, тож то Петро сподівався у лісі на ворога наткнутися. Розпорядився трьом гусарам їхати серединою, по два окраїнами, щоб всім не попастися в ворожу засідку. Ліс трапився ріденький, селянський, кожний гусар бачив на значну віддаль поперед себе і в сторони. Але обережність показалася зайвою. Ворога не зустріли. Лісове життя плило звичайною чергою: зривалися й чим дуж втікали косоокі заяці, суятилося дрібне птаство... Деяку непевність на людину вразливу викликали ворони, що злобно крячучі кружляли понад лісом.

На західній окраїні ліску вчули гусари приглушений відгук двох крісових стрілів. Свисту куль не почули. Це було певним доказом, що стріляючі, Петро думав, ворожі вояки міряли до якоїсь іншої мети. Полем розїзд погнався за гук стрілів.

З сугірка побачив Петро кілька будівель у віддалі, а коло хати двох людей з крісами, що шарпали третього. Занята борикайням трійця не бачила вершників. Два, видно вояки, повалили третього. Почулися крики. Розїзд приспішив біг. Гусарам зрозуміло стало, що на селянина напали військові мародери, не знали тільки, до якої армії вони належать. Подряпаний селянин селянин підбіг до них на зустріч, уривано почав прохати:

— рятуйте! Там у хаті мордують!

Петро більше не слухав. Підїхав до дверей, але їх замкнено з середини. Вистрілив у вікно. З хати чулося шамотіння й борня. На другий стріл у вікні показалося червоне наче самовар облича вояка у російському уборі. Вояк крикнув по російськи:

— Тебє какого чорта здесь нужно?

— Виходь з хати! — також по російськи наказав Петро. У вікні показалася друга заросла пика, розхрістана і скровавлена. (Дальше буде).

ХОЛМСЬКА ДЕБАТА В ДУМІ В 1911—1912 РР.

II.

Чималий інтерес має й промова **посла Наконечного**, котрий дав вельми виразну характеристику духовенства Холмщини, показав фальшування думок холмського селянства російськими націоналістами перед Державною Думою та виявив вплив законопроекту про відокремлення Холмщини на долю польської людности нової губернії.

Тільки в промові д. Наконечного ми вперше і виразно чуємо, хоч і трохи затушовану думку, що в Холмщині живе майже виключно польська людність, що „наші" русини там мають більше спільного з поляками, ніж з росіянами, навіть більше, що вони „споріднилися з поляками, злилися з ними.

„Докладчик сказав, що уніяти молилися тільки польською мовою. Так, через те, що, будучи уніятами, вони визнавали віру католицьку за релігію поляків, котрі дозволяли їм молитися на якій хочуть мові... Законодавці, бажаючи як небудь вказати на російську більшість, взяли за принцип, що не кожний русин католик є поляк, що русини, опріч релігії, нічого спільного з поляками не мають. На це я одповім, що наші русини мають більше спільного з поляками ніж з росіянами. Перш за все вони визнають одну релігію, котра ніде так, як в Польщі, тим більше в Холмщині, не споріднилася з національністю і всі ці релігії вони називають польськими. Опріч того, вони декілька віків стикаються в життю і в розвитку культури з поляками, з котрими вони споріднилися, зблизилися та злилися. Нарешті ми не маємо права міркувати про їх самовизначення, тільки вони самі. Якщо ми в Холмщині бачимо, опріч поляків, русинів, слід їх самих спитати, чи хочуть вони лічити себе росіянами, чи ні? Пора в XX віці одмовитися од невдалого прищеплення живим людям зародків чужої національної крови; кожний має право пристати до тої національности, до якої він почуває потяг".

В своїх промовах, підчас обговорення Холмської справи в думі, російські націоналісти, Бобрінський, єпископ Євлогій й інші, покликалися на бажання людности, котра не дочекається цього, котра благає їх, благає думу визволити її з її віри з католицької та польської неволі. При цьому вони пригадували свою „звісну" подорож до Холмщини, котру вони зробили, щоб на місці власними очима дізнатися про становище російської народности та віри православної, та оповідали думі, яку силу прохань подало їм православне російське населення про бажання відокремлення Холмщини. Ось що казав д. Наконечний про зміст цих прохань:

„Все частіш та частіш підчас проповіді чути було запитання, де думці? В юрбу народу війшов гр. Бобрінський, подання навипередки... прохання посипалися градом; там в усіх поданиях однакове прохання, одібрати манастирські церковні та поміщицькі землі та роздати селянам. Місцеві православні селяни, не зважаючи на велику агітацію православного духовенства зосталися байдужі до питання про відокремлення Холмщини, опріч претенсій економічного характеру, здебільшого безпідставних, ніяких інших до поляків і до, так званих, панів не мають".

Законопроект про відокремлення Холмщини, це на думку д. Наконечного, — акт несправедливости відносно польської людности краю, котра цього відокремлення не бажає.

Промова останнього польського посла д. **Парчевського** порівнюючи з попередніми бесідниками кола польського має вельми невеличкий інтерес. Єдине оригінальне та цікаве в ній місце, хіба те, де він оповідає про пропозицію польських послів у комісії по холмській справі зробити спеціяльну національну перепись, на підставі котрої можна було порішити холмську справу і принципіяльно, і практично.

Ми використували тільки невеличку частину промов бесідників кола польського. Ми вибрали з них тільки найбільш характеристичні місця, котрі виясняють нам їхню позицію в холмській справі, котрі показали нам становище місцевої людности, самого польського краю за сучасних умов життя, показали, правда крізь призму політики польського панування. Це багаті на зміст, справжні політичні промови солідарних політиків, добрих знавців краю і справи. Почувається, що промовляють люди, за спиною в котрих стоять певні соціяльні верстви польського громадянства, що устами послів говорять певні кляси капіталістичної Польщі.

Зовсім інше показують нам промови послів з інших сторонництв, і насамперед, творців законопроекту, російських націоналістів. Ні сили слова і переконання, ні політичної оригінальної думки, ні некого розуміння справи, ні доброго знання краю, лиш самі непевні чутки, дрібні факти, позбавлені широких політичних рамок, цілковита бездарність і безсилість політичного думання у націоналістів та лиш безплотні і безплідні абстракції і патос у поступовців.

Московсько-націоналістичний погляд.

Головний інтерес з інших бесідників розуміється мають промови представників націоналістів.

Першим з них промовляв славно звісний депутат од „русскаго" населения Холмщини **єпископ Євлогій** на засіданню 25. XI. 1911. Отверто виясняв він мету законопроекту:

„Через що і на що потрібно це відокремлення, яка його мета, на це питання одповім вам прямо і коротко: потрібно для врятування погибаючої там російської народности. На території того краю, котрий називається Холмською Руссю, спостерігається дивовижне, надзвичайно сумне для російського серця явище: повільне зникання російської народности та повертання її в народність польську, або інакше повільна її польонізація. Історія свідчить, що цей споконвіку руський край, спадщина, стародавня спадщина руських князів Володимира Святого та Данила, на протязі віків, цілком згубив, змінив свою національну фізіономію: там, де колись пишалися православні церкви, тепер гордовито пишається величний римсько-католицький костьол; там, де було джерелом російське життя, там тепер російські могили; де лунала російська мова, там тепер розмовляють польською мовою, і безперечні нащадки російських батьків з російськими фаміліями, тепер забули, багато з них забули про своє російське походження і спокійно одповідають, що вони поляки та живуть у Польщі"...

„...Мені здається, панове, що держава російська не може спокійно і байдужо пройти повз це сумне і, хай дозволено буде мені не сказати, соромідьке явище російського життя, в імя гідности своєї, вона не може помиритися з цим явищем, вона повинна подати руку, допомогти цьому нещасному холмському народові і захистити його од дальшої польонізації".

Такоїж невисокої вартости була і промова тульського **Бобрінського** на думському засіданню 26. XI. 1911:

„Панове перебуваючи в цьому краю, я зрозумів, що сили соціяльні, сили економічні далеко дужчі за сили адміністративні та державні безперечно там, де сполучуються економічні та соціяльні сили, де вони дозволяють зловживати цими силами в цілях польонізації населення, окатоличення його, вони, без сумніву, дужчі од нашої адміністрації, навіть колиб вона була гарною, а ви знаєте, що вона така осоружна.

„Нікого ми примусити не хочемо, нікого обвинувачувати не бажаємо, а хочемо підняти російську народність шляхом культури, шляхом російської школи, економічним розвитком та організацією самопомочи та самодіяльности російського селянства. Але для цього, панове, треба почати з відокремлення та приєднання цього краю до корінної Росії. Це і страшенно засмічена нива, вона вимагає й особливої обробки, особливого піклування, але для цього треба знати межі цієї ниви, треба, щоб це поле було не в позовному, а в безперечному національному володінню не Росії — тут все Росія, — але Русі, щоб це була не тільки частина Російської держави, але щоб всіми була визнана національним народнім здобутком. Зпокон віку російською землею, с. т. Руссю... Я хочу тільки заявити, що не про поневолення поляків ми думаємо, а думаємо ми про врятування росіян, не росіян зайдів яких небудь, а корінних мешканців цього краю".

Що й говорити, промови єпископа Євлогія і Бобрінського дають недвозначну одповідь на питання про мету законопроекту в справі холмській. Але не можна назвати цих промов політично щирими. Вони ввесь час говорять лиш про оборону російської людности та православної віри од польщизни та католицизму, тим часом коли в дійсности — це всім відомо, хто знає дійсну, неприкрашену натуру російського націоналізму — тут ходить не про оборону, а про напад, не так про боротьбу з польонізацією, як про заходи до русифікації.

З цього погляду може бути зовсім незначна промова тамбовського посла Войєкова скидає маску толерантности національної з російських націоналістів, ставить кропки над і, отверто говорючи про русифікаторські мотиви і завдання холмського законопроекту. Обстоюючи відокремлення цілих двох губерній, Люблинської та Сідлецької, а не їхніх частин од царства польського та приєднання їх до Росії, д. Войєков так мотивував це своє внесення на засіданню 8. II. 1912:

„Отже тут я з задоволенням навожу слова попереднього бесідника Парчевського, котрі, правда, він сказав в комісії по холмській справі. Він каже, що, коли стикаються між собою дві споріднені народности, неможливо провести між ними точну межу, і коли Міністерство захотіло це зробити, воно зробило помилку, в деяких випадках розширюючи її, а в двох випадках — звужуючи, зробило тугою помилку. Коли треба проводити штучну межу, возьміть цю межу, котра утворилася сама собою і котра існує багато років; відокромте од Варшавського генерал-губернаторства губерній цілком; російський елемент там гине; він може повolі зміцнюватися та збільшуватися і кількістю і якістю. Зверніть увагу на те, що школи з кожним роком дають все більше і більше людей, котрі знають російську грамоту. За декілька років, за 15—20 років, це складатиме більшу частину населення обох губерній, навіть у межах тих західних губерній, котрі ви гадаєте віддати „Польщі".

(Кінець буде.)

СТРІЧА ПРЕЗИДЕНТІВ.—Президент Рузвелт на конференції з Свейном Бернстеном, президентом ісландської республіки, підчас відвідин останнього в Білому Домі в Вашингтоні.

AMERICAN RED CROSS
WASHINGTON, D.C.

З АМЕРИКАНСЬКОГО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА.

Базил О'Конор, ново-призначений голова Американського Червоного Хреста, висловив щире признання американцям чужинецького роду за їх працю для цеї організації у минулому і разом з тим закликав до дальшої діяльности. Б. О'Конор заняв місце недавно померлого голови Червоного Хреста, Нормана Г. Дейвиса, і дня 24. липня прибув до Вашингтону, щоби приступити до виховання гуманітарних обовязків, покладених на нього.

„З почуттям великого задоволення я переглянув записки про те, що роблять американці чужинецького роду для Червоного Хреста та народів світу", казав новий голова Червоного Хреста. „Їх праця для людства, їх свідоме стремління облегчити долю нещасних тим та енергія, з якою вони приступають до виконання своїх завдань, є дійсно надзвичайними.

„Ті з наших громадян, що народилися в старому краю але по своїй добрій волі прийняли Злучені Держави за свою батьківщину, може ліпше розуміють міжнародний характер Червоного Хреста ніж багато з нас, роджених тут, в цій країні. Наші громадяни українського, російського, чи якого іншого роду, може не раз мали нагоду бачити ще в своїй рідній країні працю Червоного Хреста. Вони знають яким високим ідеям він служить і тому готові на повну співпрацю в цім великім ділі. Американський Червоний Хрест свідомий, що він завдячує тим чоловікам, жінкам та їх дітям — як окремим особам так і цілим групам. Величні досягнення Червоного Хреста в значній мірі були доконані завдяки їх відданій праці. Бажаю тільки, щоб ті старання продовжувалися і надалі.

Б. О'Конор народився 8. січня 1892 року в Тавнтон, Масс. Від 1915 року займався адвокатурою в Ню Йорку. Від 1925 до 1933 був спільником президента Рузвелта під фірмою „Рузвелт та О'Конор". Він є головою і радним Народного Фонду для боротьби з дитячим паралічем і головою виконавчого комітету організації „Джорджія Ворм Спринг Фавндейшен".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПОГИБ УКРАЇНСЬКИЙ ЛЮТЕНАНТ.

Свого часу я читала в „Свободі", щоби надсилати витинки з американських газет, в яких згадується за наших українських вояків. Те й роблю і висилаю витинок з газети „Блерстави Прес" з 17. серпня 1944, де є фотографія лютенанта американської армії Джана Милера і згадка про його смерть. Він загинув десь на Пацифіку як американський летун. Нема точніших даних, як він погиб. Він перебував довший час в Австралії, а до армії вступив 7. квітня 1942 року. Брат Покійного, лютенант Майкел Милер, перебуває тепер з американською армією в Франції від самого початку інвазії. Він брав теж участь в інвазії Африки та Італії.

Від себе можу додати, що Покійний лютенант є сином члена нашої парохії в Грейт Медовз. Він перший, що поляг з цеї парохії й за Його душі всі ми цеї неділі щиро й серед сліз молилися.

Ще додам, що булоб добре, якби то американські газети подавали про наших синів, що вони з українського роду, щоб всі знали, скільки то ллється української крови за те, щоб настав у світі кращий і справедливий лад.

Ева Дуляк,
Грейт Медовз, Н. Дж.

КУТОК МОВИ.

Прочитала в „Свободі" англійське слово овергол та про думку передати цю назву по українськи словом „поверхниці". Я від себе додам: „поверхники", або „верхоодяги". Прийшло мені на думку тоді, як мій муж пішов до праці на город в добрих штанах, а я сказала до нього: „візьми на себе овергол, то ощадиш штани".

Анна Настюк.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Не забудьмо за українську школу!

До школи! Це той клич, що тепер розходиться, як звичайно при кінці серпня, коли стає перед нами новий шкільний рік. Він стоїть і перед українцями міста Ню Йорку, як перед родичами, так і перед дітьми. Ось це і спонукує мене написати кілька слів пригадки, що слід нам памятати, що маємо вже в Ню Йорку цілоденну українську школу при церкви св. Юра, 28 Іст 7 вулиця. А як вона є, то її треба її заповнити, бож вона призначена для української дітвори.

Мені здається, що парохія св. Юра зробила все якнайкраще. Отці Василіяни подбали про гарне приміщення і про відповідні учительські сили, якими є Сестри Василіянки. Решта належить тепер до громадянства.

У нас завжди було багато мови про Рідну Школу. Виходить на таке, що властиво наш загал ту справу добре розуміє. Та воно так більше на словах, а може й в думках, але не так в практиці, бо, в наших українських школах таки всюди є одно й те саме явище: замало дітей! А якаж наша тут будучність, як не матимемо таких шкіл, де вчилиб української мови? І коли в тих школах, де вони є, не буде наших дітей, то чи це добре свідоцтво нашої свідомости, нашого привязання до української традиції, до рідної мови?

Знання української мови нашому молодому поколінню тільки може принести користь, то чому ще й того боку не заохочувати наших дітей вчитись в українській школі?

Ось це є ті справи, які треба добре розважити українським батькам і матерям з нагоди нового шкільного року.

Петро Гринишин.

КУРТІС БЕЙ, МД.

Для Українського Допомогового Комітету.

Подається до відома учасників Ювилейного Свята У. Н. Союзу, що гроші, що були зібрані на Святі, будуть вислані до Українсько-Американського Допомогового Комітету як наша жертва для бідних і поневолених українців в Европі. Щиро дякуємо за жертви громадянам з Балтімор, як і нашим місцевим.

А. Шандровський.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

НОВА КИТАЙСЬКА ОФЕНЗИВА В ГУНАНІ.

ЧУНКІНГ. — Китайські війська почали нову офензиву проти японських військ у провінції Гунані. Офензива загрожує китайській комунікації по ріці Сіянгу та залізничій лінії від Кантону до Ганкова.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

ВІСТКИ ПРО ДОЛЮ СЕРГІЯ ЄФРЕМОВА.

„Український Робітник" подає за часописом „Перелом" таке:

В осени 1938 р. при будові рибінських шлюзів на Волзі між увязненими зустрів я київського лінгвіста Сметану. Сметана вчив українську мову в середніх школах у Києві. Його без ніяких доказів арештувало НКВД.

Слідство настирливо вимагало від нього, щоб він підписався на акті обвинувачення, що є членом української контр-революційної організації. Сметана це все вперто заперечував, за що його немилосерно били. Довге катування цього старенького чоловіка не зломило. Після слідства, його як політичного злочинця перекидали з тюрми до тюрми, аж поки він не попав у ярославський політізолятор.

В ізоляторі він не був довго, бо раз тому, що вини йому не доведено доказами, а друге, що для будови гідротехнічних вузлів на Волзі в Рибінську та Угличі потрібно було понад 100 тисяч робучої сили. Попавши в табори рибінського гідровузла, Сметана працював в бригаді копачів рибінських шлюзів. Тяжкі переживання попередні й тяжка фізична праця на землі цілком підірвали фізичний стан обірваного напів босого дідуся. Треба вважати, що Сметани серед живих немає.

Будучи в ярославському політізоляторі він цікавився долею визначних українських діячів. Серед увязнених він довідався, що відомий український учений, академік Сергій Єфремів, відбув уже свою десятирічну висилку й що його перевезено до Самари, де йому дозволено проживати без права виїзду з цього міста та листування зі знайомими чи рідней. В Самарі Сергій Єфремів щоденно ходив на Волгу ловити рибу.

Про проф. Геймайзе Сметана чув, що також був засланий у Самару і дістав був навіть катедру в самарському університеті.

Якщо ці вістки відповідають правді, то треба вважати, що Сергій Єфремів міг бути в Самарі до осени 1941 р. часу переїзду туди уряду СССР з Москви.

Яку „путьовку" НКВД далі призначило Єфремову, не знати, одначе відомо, що цілий той величезний советський кримінал забрано з таборів на „защиту отечества", отже на далекій півночі їх замінили політичними. Цілком можливо, що Єфремова взято до фізичної праці в будівельні баталіони, в які змобілізовано всіх політично-ненадійних, що перебували на волі.

Про можливість звільнення Єфремова з ярославського політізолятора 1938 р. стверджують в родині Дуркуківських таке: Процес СВУ був 1929 р. до процесу Сергій Єфремів був рік під слідством, який йому повинно бути зараховано в 10 років висилки. Отже він мусів би бути звільненим 1939 р. Якраз в тому році родина С. Єфремова одержала повідомлення, що з ним заборонені всякі зносини.

В. Л.

ПОЛЬСЬКІ СОЦІЯЛІСТИ ЗА СТАРУ ГРАНИЦЮ

ЛОНДОН (ОНА). — Недавно прибувший до Лондону провідник польських соціялістів Томаш Арцішевскі, якого іменовано заступником польського президента, сказав, що польські соціялісти стоять на тому становищі, що Польща повинна бути відбудована в старих передвоєнних границях. Польські соціялісти кажуть, що вони представляють волю, цілі і змагання польського народу до створення по війні великої, сильної незалежної польської держави, в якій польський нарід жив би таким свобідним життям, як це було перед війною. Томаш Арцішевскі каже, що ні один ступінь польської землі не мусить бути відірваний від передвоєнної Польщі, бо всі ці землі — є польські з діда-прадіда.

Невтральні політичні обсерватори в Лондоні зауважують, що польські соціялісти і польські магнати мають спільну плятформу, особливо в питанні українських і білоруських земель. В цій справі польські соціялісти і польські пани з так званої Малопольщі стоять вперто на тім, що ці землі належали до польської держави цілими віками, та що тепер також мусять належати до Польщі. Дійшло до того, що коли чужинецький, необзнайомлений з польською історією журналіст, пічне говорити з поляками про східні землі, то йому тяжко відгадати, чи він говорить з польським землевласником, чи з польським соціялістом.

АВСТРІЙЦІ ЖАДАТИМУТЬ ВІД НІМЦІВ ВІДШКОДОВАННЯ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Група вільних австрійців в Лондоні видала заяву, що коли скінчиться війна й Австрія знов стане вільною державою, то її уряд буде жадати від німців відшкодовання. Вільні австрійці кажуть, що як націсти окупували Австрію, то негайно сконфіскували маєтки многих австрійських громадян і примусили їх опускати край і йти на вигнання. Австрійці заявили, що кожний скривджений в такий спосіб громадянин буде мати право внести скаргу на німецький уряд і держава буде старатися дістати дль нього винагороду.

Далі австрійці кажуть, що німці вивезли з Відня велику масу предметів красного мистецтва, дорогих книжок і золотих церковних річей. Деякі віденські образи появилися на ринку в Аргентині, а золоті церковні річи з віденських костелів находяться в Еспанії. Все це мусить бути звернено, а люди, що грабували ці речі — мусять бути покарані.

Заява далі говорить, що всі націстівські товариства, інституції й організації в Австрії будуть по війні зліквідовані, а їх маєток сконфіскований. Маєтки, торговельні підприємства і фабричні заводи та земля австрійських Квізлінгів і колябораціоністів буде сконфіскована державою і передана для громадського вжитку австрійського народу.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223, повідомляє, що трикартальні збори відбудуться в неділю, 3. вересня, зараз по Сл. Божій, в салі парохіяльній. Приявність всіх членів конечна, бо є важні справи до полагодження. — Уряд.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 6. липня 1944 року зістав забитий на боєвім фронті в Італії
ВАСИЛЬ СОЛОНИЧНИЙ,
член Тов. Запорозької Січи, від. 355 У. Н. Союзу в Ст. Джозеф, Мізурі. Покійний родився в Ст. Джозеф. Помер у 25. році життя.

Полишив у смутку жену Клару, родичів Теодора і Ксеню, одного брата Івана, що служить у війську, і 5 сестер: Марію, Анну, Катерину, Параню і Цецелію.

Похований десь в Італії.

В. Й. П.! П. Занько, секр.

Дня 16. серпня 1944 р. померла в 60. році життя по довгій недузі
АНАСТАЗІЯ ШАЛАНСЬКА,
членкия Тов. Запорозька Січ, від. 355 У. Н. Союзу в Ст. Джозеф, Мізурі.

Покійна походила з Люблянець старий, повіт Цішанів, Східна Галичина, Україна. Полишила мужа Івана і трьох синів: Стефана, Івана, Петра, та дочку Марію. Син Петро є на боєвім фронті.

Похорон відбувся 18. серпня при участи членів і знайомих з церкви св. Иосифа. — В. Їй П.!

П. Занько, секр.

Дня 14. серпня 1944 р. померла в 65. році життя
ТЕКЛЯ ҐУРА
членкия ім. Тов. Тараса Шевченка, від. 111 У. Н. Союзу в Джолієт, Ілл.

До У. Н. Союзу вступила 1917 року. Походила зо села Глудно, повіт Березів, Галичина. Полишила в смутку мужа, дві дочки і два сини, котрі служать в американській армії.

Похорон відбувся 17. серпня з гр.-катол. церкви Пр. Діви Марії на гр.-катол. церковний цвинтар.

В. Їй П.! О. Бернадин, секр.

ЯКЩО БАЖАЄТЕ ДІСТАТИ ТАКЕ ОБЕЗПЕЧЕННЯ, ЯКЕ БУЛОБ ПЕВНЕ ТА МОДЕРНЕ, А ЗА ЯКЕ ТРЕБА ПЛАТИТИ НИЗЬКУ ОПЛАТУ, ТО ОБЕЗПЕЧІТЬСЯ В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ СОЮЗІ.

ТАРЗАН, ч: 1031. Кій має два кінці.

Околицю навістила велика посуха. Ростини зівяли, травоїдні звірята голодували.

Голод підняв жадобу крови у мясоїдних.

Одного дня двох слуг Вейкера заїли льви. Авантура Вейкера почала обертатися в другу сторону.